

Otázky ke státní zkoušce navazujícího magisterského studia

Program: FF FNAEpSKA Klasická archeologie navazující prezenční se specializací

Budou položeny čtyři otázky, každá z jednoho okruhu:

Okruh A. Archeologická teorie a vývoj paradigmatu

Okruh B. Archeologická metoda a příklady její aplikace

Okruh C. Archeologie antického Řecka

Okruh D. Archeologie antického Říma

Okruh A. Archeologická teorie a vývoj paradigmatu

- 1) Popište základní vývojové etapy, kterými prošlo archeologického myšlení, a uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie. Co rozumíme termínem archeologická kultura, jak dnes můžeme s touto entitou pracovat? A kdy s ní archeologie nepracuje?
- 2) Popište kulturní a sociální evoluci a neoevoluční přístup v archeologii. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 3) Charakterizujte společenské modely předmoderních společností. Charakterizujte postupy sociální archeologie. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 4) Popište teorii elit. Vysvětlete pojmy: big man, great man, chief, rex atd / nebo vasilevs, wanax, tyran, archon. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 5) Charakterizujte ekonomické modely předstátních, resp. předindustriálních společností. Vysvětlete pojmy: reciprocita, redistribuce, "gift-giving economy", trh, "feudální" model atd. Charakterizujte pojem vlastnictví.
- 6) Popište procesy, které vedou ke vzniku komplexních společností ("států") v předmoderních společnostech. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 7) Vysvětlete teorii sídelních (komunitních) areálů. Jak se z teoretického hlediska liší archeologický výzkum pohřebních a obytných areálů a proč je jejich výpověď o minulých společnostech odlišná?
- 8) Vysvětlete teorii centrálních míst. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 9) Jak lze popsat předmoderní společnosti jako komplexní systém? Popište, jak vzniká, roste a jak kolabuje. Uveďte příklad z evropské nebo světové archeologie.
- 10) Co je to habitus a jak lze tento pojem aplikovat v archeologii. Co je ekonomický, sociální a kulturní kapitál. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 11) Co je to artefakt? Popište účel artefaktů: praktickou funkci, společenský význam a symbolický smysl. Uveďte příklady z evropské nebo světové archeologie.
- 12) Popište a vysvětlete fenomén hranice v lidské společnosti a jak je aplikován v archeologii. Uveďte příklady.
- 13) Co rozumíme v archeologii termíny gender a identita? Co nás ovlivňuje v jejich (re)konstrukci? Jak byste definoval/-a genderovou archeologii?
- 14) Uveďte příklady zneužití archeologických vědeckých poznatků nacionalistickými hnutími a totalitárními ideologiemi v minulosti či současnosti. V čem tkví nebezpečí takového spojení a jak se tomu bránit?
- 15) Popište vzájemný vztah archeologického a historického (archivního pramenného) přístupu při studiu minulosti.
- 16) Popište vzájemný vztah archeologického a antropologicko/etnografického přístupu, který je založen na přímém posuzování živé kultury.

Okruh B. Archeologická metoda a příklady její aplikace

- 1) Definujte předmět a prostředky archeologie. Proveďte systematiku archeologických pramenů.
- 2) Definujte základní kroky archeologické metody a jejich stručnou charakteristiku.
- 3) Popište základní postupy archeologické analýzy a deskripce. Jak vznikají archeologická data? Jaké technologie používáme pro tvorbu archeologických dat?
- 4) Popište základní postupy deskriptivní statistiky a vysvětlete základní pojmy (např. průměr, medián, směrodatná odchylka, histogram). Popište její užití v archeologii.
- 5) Popište archeologickou syntézu a zhruba metody, které při ní používáme? Co jsou archeologické struktury?
- 6) Vysvětlete fungování exploratorních statistických metod založených na korelacích (např. analýzy hlavních komponent) či vzdálenostech ve vícerozměrovém prostoru (např. shlukovací/clusterová analýza) a jejich užití v archeologii.
- 7) Popište možnosti interpretace v archeologii. Jak funguje archeologické modelování?
- 8) Popište metody výzkumu sídelní struktury a hierarchie v archeologii.
- 9) Popište prameny a s tím související metody a nástroje, s nimiž pracuje specificky archeologie, která zkoumá historická období (např. antika, mladší středověk).
- 10) Jak správně v archeologii pracovat s obecným pojmy (např. město, stát, aristokracie, kmen, vesnice, majetek, sídliště, hrob atd.). Co je to Weberovský ideální typ (ideal type)?
- 11) Jakými postupy je možné zkoumat zdravotní stav nebo stravovací návyky archeologicky zkoumaných populací? Vyberte jednu z metod a tu blíže charakterizujte.
- 12) Jakými metodami můžeme zkoumat ekonomické a sociální strategie předmoderních společností?

Okruh C. Archeologie antického Řecka

- 1) Proces hierarchizace společnosti doby bronzové v Egeidě
- 2) Vznik minojských politíí
- 3) Historická krajina mykénského Řecka
- 4) Archeologie kolapsu doby bronzové
- 5) Tranzitní období doby železné
- 6) Regionalita geometrického období
- 7) Vývoj raných řeckých svatyn k monumentálnímu chrámu
- 8) Pohřební ritus geometrického období
- 9) Keramické okruhy orientalizujícího období
- 10) Počátky černofigurové keramiky v Korintu a Athénách: srovnání
- 11) Toreutika 7. stol.
- 12) Toreutika 6. stol.
- 13) Tzv. Perská suť
- 14) Výzdobný program athénské Akropole Periklovy doby
- 15) Athénská agora: topografie, vývoj
- 16) Červená figura jižní Itálie
- 17) Archeologie řeckých měst
- 18) Náhrobní stély klasického období
- 19) Okruhy helénistické keramiky
- 20) Archaická Etrurie
- 21) Klasická Etrurie
- 22) Archeologie doby římské v Řecku
- 23) Archeologie byzantského období
- 24) Archeologie egejského středověku

Okruh D. Archeologie antického Říma

- 1) Umění římské republiky
- 2) Řecká a italská tradice v římském umění
- 3) Počátky historického reliéfu
- 4) Portrétní umění v době republiky
- 5) Klasicistické školy v období římské republiky
- 6) Římské malířství
- 7) Císař Augustus a vznik umění římského císařství
- 8) Ara Pacis a základy imperiální ikonografie
- 9) Umění Iulsko-claudiovské dynastie
- 10) Flaviovské období a nové umělecké směry
- 11) Traianus a Hadrianus - vrchol římského umění
- 12) Umění za Antoninovců a nástup římského expresionismu
- 13) Architektura 2. století v Itálii a provinciích
- 14) Severovci a proměny umění v pozdním principátu
- 15) Základní znaky 3. a 4. století v římském umění
- 16) Vývoj římských „komemorativních památek“
- 17) Římské provincie a jejich vývoj
- 18) Podunajský limes a hlavní lokality
- 19) Rýnský limes a hlavní lokality
- 20) Markomanské války a římský zásah ve středním Podunají
- 21) Římská vojenská architektura
- 22) Základní znaky římské hmotné kultury
- 23) Barbarská elita a její projevy